

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 15.

Brasiovu 15. Iuliu 1868.

Anulu I.

Nr. 173. pres. 1868.

A n u n c i u.

Conformu conclusului adusu in siedinti'a III. p. XXXII. a adunarei generale a asociatiunei transilvane tienute la Clusiu in 28. Aug. c. n. 1867 adunarea gener. a asociat. trans. rom. pentru anul curente 186⁷/₈ se va tiené la Gherl'a in ²⁵/₁₃ si ²⁶/₁₄ Augustu c. n.

Céea ce prin acést'a in sensulu §§loru 21 si 25 din statutele asociatiunei se aduce la cunoscienti'a publica.*)

Dela presidiulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Sibiiu, in 2. Iuliu c. n. 1868.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

I. Hannia mp.,
vicepres.

Din datinele vechi ale Transilvaniei.

(Continuare).

Despre portulu ardeleniloru.

Toti etnografi recunosc, cumca modulu investmentarei, materi'a si form'a vestmenteloru au unu feliu de inriurintia, asupr'a caracterului omenescu. Pre noi imbracamentea vechia a betraniloru trebue se ne mai intereseze si din punctu de

*) Celealalte diurnale romane inca suntu rogate a produce in colónele loru acestu anunciu.

vedere curatu nationalu. Poporul conlocuitoriu mai alesu in comitate nu adusesse din Asi'a nici unulu din porturile pe care, judecandu dupa unu mare numeru de portrete pastrate, se vede ca le avuse in secolii trecuti, ci elu le a imprumutatu dela popórale aflate aici, preste acésta unele modificari in portu era dictate in óresicare mesura chiaru de clim'a acestei tieri muntóse. Comparandu noi porturile din secolulu alu sietesprediecelea descrise prin cronicari cu cele ce s'au mai pastratu pana astadi la popórale Transilvaniei, si anume in cateva tînuturi locuite numai de romani, observandu cate si care din aceleasi s'au pastratu in materia si in forma, séu incai in un'a din dóua, vomu putea trage si óresicare conclusiuni, pentru care abia va remanea cineva indiferente.

Cronicariulu nostru nacajitu pre timpulu seu, pentruca i se para ca dupa asiediarea nemtiloru in tíera femeile aru fi apucatu a domni preste barbati, observandu ca pana atunci femeile numai la franci porunceá barbatiloru, dupa proverbiulu „Gallae dominae,” ne spune mai departe, ca ardelenii — adica boierii ardeleni — inca au ajunsu, cá despre barbati se se dîca „haec vir,” éra despre femeia „hic faemina;” din acésta causa si óresicumu in mani'a barbatiloru, elu incepe cu descrierea portului femeiescu.

Fetele de boieriu purtá pe capu unu feliu de coróna, séu cumu se dice pe aici, bérta séu barta, inse inaltisióra, facuta din siese óse legate bine cu peru si adornata cu margaritariu séu cu corale, care cum le dá man'a. Ii'a femeiloru si a feteloru avea maneci largi pana in cotu, mai in giosu inse se strimtá si se incretiá, éra de serbatori si de parada puneá cá unu feliu de tablitia cusuta cu firu de auru si adornata érási cu margaritariu, séu cu alte specii de margele. Femeile purtá si manusi, care de matasa, care de tortu finu. Nici o femeia n'ar fi cutezatu a ambla decoltata, precumu se dice in dilele nóstre, ci peptulu era coperitu de totu pana susu. Atatu femeile maritate, catu si fetele purtá cate dóua ii séu camasi, dintre care un'a se numea cea mare, éra alt'a cea mica, adica un'a pe deasupr'a, éra alt'a pe de subtú. Un'a cá si alt'a era incarcata de dóua pana in trei mii fluturei galbini de marimea lintei, adica curatu asia, precumu se mai vedu unele pana in dio'a de astadi pe la Brasiovu si mai multe in Romani'a unita, precumu se imbracase si portretase odata repausat'a dómn'a Mariti'a, adou'a socia a fostului Domnu Georgie Bibescu, si precumu inainte numai cu 5—6 ani amu veduitu pur-

tandu unele domnişoare de ale noastre in balulu reuniunei aici la noi, imitate dupa portulu din Moldov'a. Miresele si nevestitele tinere purtá pe capu unu feliu de valu séu petéla, curatu precumu se mai vede si astadi pe alocurea in dio'a de cununia, éra petél'a ajungea pana giosu. Fetele si boierócele mai puneá la capu de ambele parti pene de strutiú de diferite colori, adica precumu mai pórtá ici coalea fetele de romanu pene de paunu; éra perulu dinainte se incretiá cu feru arsu, éra ici coalea impletea fire de margaritariu, precumu se mai vedu numai la tieganusie, asia numitii deoci. Acasa purtá mentea, éra la drumu avea si unu feliu de mantela (pallium, pe ungresce palást), de care astadi mai vedi la sasócele dela sate, bunaóra si in districtulu Barciei. Paliulu era captusitu séu cu alta blana scumpa, precumu mai avemu scurteicele de érna si bundele cocóneloru romane din clasele mai bogate. Paliulu de vara era séu de barsionu, séu de matasa, carmoisinu, rosíu, verde séu alta colóre, éra alu betranelorn negru, in totu casulu inse incarcatu cu dentele, cretiele séu fiodori de matasa. Coconitiele avea si scurteicutie totu din materia scumpa si totu blanite, séu incai galonate. La gítu se purtá gulerasie de samuru séu de sderu, séu numai floru, éra in capu avea caciula totu de blana. Se incingea cu brâne de materii felurite, cele mai scumpe era ornate cu corale rosii. Se mai observamu aici, ca brânele de argintu suflate cu auru pana astadi facu obiectu de éreditate parintésca, séu mai bine stramosiésca, la mai multe familii din Brasiovu si din Sacele? Si ce bine le mai sta mai alesu femeiloru tinere cu asemenea brâne. Pecatu ca ele devinu totu mai rare, pentruca se prefacu succesive in bancnote, in stamba, uneori si in metasa. Rochiile (sucnele) femeiloru fruntasie era mai cu sama din materia, ce se numesce pana astadi rása (Rasch nemt., rása ung.). Femeile din clasele inferióre, unguróice si sasóice, purtá rochiu din panura grósa de Brasiovu, numai romancele purtá totu ce pórtá si astadi, adica catrintiele tiesute de manile loru. Caltiamentea boieróceloru era parte mare cisme incretíte, precumu le mai pórtá numai sasócele tierane.

Din portulu barbatescu alu boieriloru din sec. alu 17-lea insemnamu acestea:

Caciul'a de samuru cu medalia, cu péna de vulturu, sioimu, dropia si cate unu buchetu de margaritariu, margénu, corale, éra junii puneá var'a si buchetu de flori naturale. Unii purtá si caciula cu blana de lupu, éra altii de mielu negru. Var'a

se purtá unu feliu de chivara (ceacau) totu cu pene si cu mai multe ace de argintu asia numite bumbusce séu bolduri, cu nasturele aurite, cu gaetauu de metasa. Batista séu cravata la gítu nu se purtá, decatu numai candu purcedea in vreo calatoria, éra atunci cei bogati avea mahrama de metasa. Asia numit'a mentea, manta, giubea de parada, era lunga cu maneci lungi pana la pamentu, precumu se mai vedu la saceleni, avea inse si guleru latu, éra unii si cate unu guleru de samuru, de gusia de vulpe séu de sderu, apoi gaetane si chin-diséla cu firu de auru, argintu séu cu metasa. Se purtá si alte vestmente lungi, care se numea mantele boieresci, si dupa descriere trebue se fia fostu intocma precumu le mai vedemu pana astadi la cativa betrani in Moldavoromani'a si la doi trei insi in Brasiovu. Acestea giubele era din panura fórte buna, blanita cu vulpe séu si cu miel. Var'a se purtá si anteriu éراسi lungu, adica precumu ilu vedemu la boierii si negutiatorii nostrii betrani si la evreii lesiesci. Acelu anteriu era de panura subtire, de rasa séu de asia numitulul camelotu de Veneti'a, apoi captusitu cu barsionu séu alta materia scumpa. Se pare ca panur'a fina de colóre scarlatina era fórte cautata, inse numai boierii cei mai bogati o putea plati, pentruca acea marfa se aducea din Veneti'a si costá cate siesesprediece fiorini cotulu, unu pretiu, carele pe atunci se dicea cu totu dreptulu a fi enormu. Era si alta panura ce se aducea din Turci'a, se numea granata, era de colóre venata, verde, ceresía si costá cate patru fiorini cotulu si era fórte bunu, incatu unu anteriu séu giubea facuta din panura turcésca tînea de trei séu patru ori atat'a, catu un'a din panura de Angli'a. Mai era si alte panure, precumu „siaia,“ „failandis“ si „landis,“ totu numai pentru boieri de diferite conditiuni si stari. Vestmentele boieriloru in locu de gaietanu (sînoru, frînghia) se adorná cu galóne tiesute din firu de argintu séu de auru, de care se vedea si pe unele parti de vestmente femeiesci si de care mai pástreza unele familii romanesci din Brasiovu, auru bunu si argintu de 13 probe. Dulmanele, carora le au succesu mantalele de astadi, inca era lungi si largi, inse numai cu cate dóuasprediece nasturi mari de argintu suflatu cu auru, adeca de aceia, de carii mai esira la lumina ici colea dela 1860 incóce, decandu cu demustratiunile politice. Boierii betrani purtá var'a si vestmente de materia usióra, barsionulu inse era rezervatu numai pentru principele tiereti, adica numai elu avea dreptulu de a purta vestmente facute intregi din barsionu, éra

boierimea putea se iea barsionu numai cá captusiéla séu cá tivitura ori bordura. Junii purtá var'a unu feliu de camasia larga chindisita, care dupa descrierea cronicariului semaná prea bine cu camasile care se facu in dilele nóstre pentru mirii din clas'a tieraniloru. Cingatórea, brânulu, sierpariulu, cumu vrei se'i dici, nu putea lipsi nici dela portulu barbatiloru, si se intielege ca acésta parte a portului inca era adesea de mare pretiu; copcii séu catarani si nasturi de argintu suflatu, uneori si de auru.

Ciórecii boieriloru ardeleni nu era nici prea strimti nici prea largi, adica aceia era precumu ii pórtá tieranii romani si astadi, éra nu cá ai magiariloru, strimti de peritu. Junii purtá si asia numiti sialvari, gaetane de argintu séu de metasa pe dóua parti, la capulu gaetaneloru cate unu globuletiu de argintu. Caltiamentea era ciobóte séu cisme si caltiuni scurti, precumu se mai vedea in tineretiele nóstre la cate unu romanu, nu inse de colóre négra, ci mai multu galbina, éra ciobóte negre se purtau numai in doliu (jale). Toti boierii purtá pinteni. Unii domnisióri se incaltia si cu opinci cá haiducii, cusute inse din materi'a ce se numesce bágária, legate cu curele tivite cu firu de argintu séu cu metasa.

Toti barbati ardeleni fara nici o distinctiune de clasa trebuea se'si lase barbile indata dela cununia si pana la mórte, éra pe capu se radea mai toti, lasandu'si numai cate unu motiu in céfa, precumu vediuramu pe saceleni si pe locuitorii din suburbiulu de susu alu Brasiovului pana la revolutiune si precumu se radea atatu turcii, catu si crestinii. Paroca nu cutezá se pórté nimeni, pentruca i s'ar fi disu cumca pórtá peru de c...., ci déca era calvu, isi facea cate o caciulitia de barsionu, precumu mai pórtá unii bisericani in apusu. Mu-stetiele inca nu se radea, ci fiacare le lasá in grij'a naturei.

Junii cei bogati amblá cu cate unu busduganu de argintu suflatu cu auru si trasu in tocu de barsionu, éra cei fara dare de mana avea numai busduganu de feru, asemenea celora, cu care'si petrecu junii din Brasiovu in septeman'a luminata, altii éra si purtá baltage séu ciocane, de care mai apucaseramu si noi pe la tierani. Cei mai lipsiti avea cate unu corbaciú tatarescu cu manunchiu lungu de tamariscu si cu cate trei noduri in capetu. Érn'a se purtá manusi de blana scumpa, var'a inse era de risulu altor'a oricare ar fi purtatu manusi.

Sielele si tóta gatél'a cailoru inca costá bani multi, cá si la turci.

(Va urma).

Unu fragmentu din Ateneulu romanu.

(Fine).

VII. Pana acumu nu me adresaiu decatu la o singura jumatate a umanitatii, la barbati. Nu credeti inse ca am pututu vreodata uitá pe cealalta jumatate, care este mam'a nóstra, consórtea nóstra, soror'a nóstra, fili'a nóstra.

Se mi se ierte o mica abatere cá se potu mai bine intra in sujetulu nostru, care este literatur'a séu adeverat'a politica.

In cartea cartiloru ce se numesce vechiulu testamentu, in capitolele creatiunei se vedu in limbele ce potu traduce séu ecsprima ratiunea, trei verbi activi: creare, plasmare séu formare si edificare.

Candu universulu se face, cá se dicemu asia, din nimicu, versulu 1. dela capulu I. se ecsprima: „In principiu creà Dumnedieu ceriulu si pamentulu.“

Materi'a ecsista acumu si cata a lua forme atatea si varie, a se forma plantele, animalele uscatului, pescii marii, paserile aerului. Aci nu mai e vorba de creare, ci de plasmare séu formare, totu este plasmatu, dela firulu de iérba pana la omu.

Candu apare femeea nu se aude nici de creare, nici de plasmare, pentru ca este vorb'a de unu edificiu.

Eata cumu se ecsprima versulu 22 alu capitolului II.

„Si a edificatu Domnulu Dumnedieu cóst'a ce luà din Adamu in femee.“

Edificiu nici in marmura, nici in porfiru, ci in femee, éta primulu templu viiu, ce adorà omulu si adóra in adeveru pana astadi.

Primulu objectu ce adóra omulu cá pruncu candu vine in lume este mam'a; amorulu lui fericirea, beatitudinea lui este la sinulu mamei. Cine a pututu adora in pruncia, in copilaria si insusi pana in adolescenti'a sa ceva mai multu decatu pe mam'a sa, pe suror'a sa!

June, objectulu seu de predilectiune este femeea; suffletulu lui in cea mai fervente adoratiune se adresà la dilect'a, inimei sale, fia amanta, fia promisa séu fidantiata, fia mirésa séu consórte.

Vinu copii in barbatie, vine fili'a; si ce avemu mai adorabilu cati suntemu parinti decatu filiile nóstre?

Eata primulu templu viiu, primulu edificiu, prim'a casa viia, ce edificà Domnulu Dumnedieu din cóst'a omului, din rerunchii lui.

Si éta partea din noi insine ce fù destinata spre a sdrobi capulu balaurului-barbarie, balaurului-ignorantia, balaurului-despotismu, destinata spre a ne imblandí, a ne civilisá, cu unu cuventu spre a liberá pe omu.

VIII. Indata ce cadíu omulu, indata ce se degradà adica in stare de barbaru, primulu semnu dupa care se cunoscù barbari'a, grosolani'a lui, fù dispretiulu catra femee, subjugarea ei.

Intre popoliu barbari, antici si moderni, femeea este sclava.

Si cu barbaru noi nu intielegemu nici pe sateni, nici insusi pe selbatici; acestia au pe femee de consórta, de socia, de tovarosia, éra nu sclava. Barbari sunt cei din cetati, ce legiuiescu si mantínu sclavi'a femeiei.

La primulu popolu carui se dau primele legi umane si divine, in Israelu, voiú se dicu, femeea se vede cantandu innulu libertatii. Mariam, suror'a lui Aaronu iea timpanulu si canta.

„Se cantamu Domnului, ca-ci cu victorie s'a glorificatu.“

„Calu si calaru 'i a deripatu in marea rosie . . .“

In Israelu, pana candu femeea se vede libera, esira Debore, Iudite, profetése si tóte in genere nascea filii liberi. Din un'a din aceste femei se nasce si insusi filiulu lui Dumnedieu.

In primulu popolu ce incepe a se civilisa, intre eleni voiú se dicu, barbatulu Orfeu descinde pana in infernu dupa consórtea sa Euridice. Femeea este preotésa la altariu; femeea mama isi trimetea filii la resbelu si dându'i pavedia, ea 'i comanda:

adica séu cu dens'a séu pe dens'a, ca-ci pe pavedi'a loru propria se aducea cei morti in bataie la caminulu loru, inaintea ochiloru mamei loru.

Intre eleni esu Sapphe, ce disputa corón'a Pindariloru si reporta victori'a in concursuri.

Intre crestiniu primitivi femeile asista la agoni'a Dumnedieu-omului. Ele sunt mai inainte la invierea lui; ele mai anteu marturescu ca a inviatu Christu. Femeile intre primii crestini se vedu diaconese, preotese oficiante, profetese, predicatóre, martire ce sciá si avea dreptulu a marturi.

Adeveratii crestini dau drepturi egali femeiloru; falsii crestini, crestiniu numai cu numele, reincepura a tracta pe femee cá toti barbarii.

In Daci'a, intre romani, unde pentru prim'a óra Ecclesi'a lui Christu avù nu numai ospitalitate, ci si dreptu de cetate, intre romanii ce ei mai anteu s'au emancipatu de Rom'a pa-

gana si imperiala, intre romani pentru prim'a óra femeea deveni persóna si cetatiéna, cu sufletulu seu, cu numele seu propriu, cu drepturile sale.

In tóta Europ'a civilisata pana astadi femeea inca nu este din dreptu o persóna, femeei i s'a refusat si i se refusa pana astadi numele seu propriu, numai reginele domnitóre se bucura de acestu prerogativu. Ele numai se potu numi pe nume Teres'a, Ecaterin'a, Victori'a, Isabel'a. Celelalte femei sunt averea barbatului, nu pórtá decatu numele barbatului, cá se póta insemna ceva.

Dupa institutiunile, legile si datinele Europei civilisate, femeei, cá se fia ceva i se dice spre ecsemplu: Madame Brancovénu, Madame Balénu etc., pe candu in Romani'a femeei i s'ar fi parutu o insulta a i se dice in facia: cocóna Brancoveanco, cocóna Baleanco. Femeele nóstre, cá si reginele au numele loru, cu care se onóra: cocón'a Saft'a, cocón'a Mari'a, Catinc'a, Pulcheri'a etc. Femeea este in sa dela botezu regina, cu numele seu propriu. Si daca femeea nu'si a ecsercítatu drepturile de cetatiéna, caus'a n'a fostu legile ce 'i au recunoscutu si sacratu drepturile, ci ignorantia in care s'au aflatu si femeile si barbati.

Femeea romana, emancipata, libera din dreptu, cá se devina si in fapta, nu avea lipsa decatu de instructiune, lumina-re in paralelu cu a barbatiloru.

Spre a trece la adeverat'a emancipare a femeiei intre romani, n'ar fi fostu nevoie de prefacerea legiloru cá in Europ'a, ci numai de o educatie integrala.

Legiuirile noue imitate din Europ'a si mai putienu crestine, venira a degrada pe femeie fórtá multu inaintea dreptului si cu legiuirile imitaramu si smorfurile; femeile abdicara singure la numele seu propriu si incepura a se crede onorate, candu stangacii nostri de domnisoni incepura a le dice cá la dumnealoru in Francia: Madame; devenira de buna voie captive.

Sclavi'a este unu reu; are inse ceva de gravidu; jugulu ce'lu supporta omulu cu resignatia si n'astépta decatu momentulu spre a'lu scutura. Sclavulu ni se pare unu martiru; totu inse ce este mai tristu si mai lamentabilu este, candu sclavulu ajunge a se degrada pana acolo, incatu se se crédia onoratu, candu pórtá numele stapanului, cá unu sigilu in faci'a lui, cá unu colanu impregiurulu gátului.

Totu ce era mai lamentabilu pentru bietii tígani inainte

de 1848 era, ca 'iamu auditu eu cu urechile mele, candu era separati de órecare vecsatiuni, dicéndu:

„Vai de noi! coconasiule, par'ca n'amu fi tǎgani boieresci! amu ajunsu mai reu de catu romani!“

Éta reulu releloru, éta reulu ardicatu la a dóua si a trei'a putere. Cu smorfurile dela straini amu adusu pe femeile, surorile si filiele nóstre, candu pórtá numele barbatiloru, a se crede mai onorate decatu mamele si bunele nóstre, ce, cá ori ce regina, isi purtá numele seu propriu.

C l i o.

Partea cea mai mare a dateloru istorice consemnate dupa catalógele manuscripteloru si colectiuniloru remase dela c. Ios. Kemény si publicate pana acumu in acésta fóia, se reduce deadreptulu la romani (valachi). Inse istori'a Transilvaniei nu este numai istori'a romaniloru si istori'a acestora nici ca se póte scrie fara istori'a Transilvaniei. De aceea ddnií cititori sunt rugati, cá se nu'si pregete a mai trece cu ochii inca si preste alte trei séu patru catalóge istorice, pe care vomu continua ale publica aici intru intielesulu epistolei dlui canonicu prepositu Stefanu Moldovanu. Incepemu cu:

I.

Historica data.

Ex Indice Codicis et Supplementi ejusdem Codicis Diplomatici Illustrissimi Domini Comitis Josephi Kemény, item e Registris Archivorum Ejusdem.

Ordine chronologico consignata anno 1846.

Ex Indice Tomi I. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1211 Barcia confertur Ordini Teutonico. Suppl. Cod. Dipl. pag. 21.
- 1214 Getrudis Regina occiditur. S. C. D. pag. 35.
- 1238 Bela Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 49.
- 1246 Memoria praelii ad Leytham. S. C. D. pag. 57.
- 1253 Belae IVti bellum in Austria. S. C. D. pag. 63.
- 1267 Stephanus Dux in Castro Feketehalom obsidionem subit. S. C. D. pag. 73.
- 1277 Saxones Transilviani conflaurant Capitulum albense (vide et a. 1299) Cod. Dipl. pag. 107..
- 1290 Fuit Andreas Rex in Transilvania, signanter in Radna. C. D. p. 83.
- 1290 Andreae Regis bellum cum Alberto Duce Austriae. S. C. D. p. 118. Confer Fessler. Tom. II. pag. 703.
- 1291 Andreas Rex in Transilvania, signanter in Fülpis et Albae-Juliae. S. C. D. pag. 118.

- 1297 (ante) Andreas III. in captivitate. S. C. D. pag. 129.
 1299 Petrus Eppiscopus Transilvaniae excommunicatur. S. C. D. pag. 139.
 1308. Tempora impacata in Transilvania. Cod. Dip. pag. 111.
 1308 Occasione coronationis Caroli I. Regis antiqua Regni corona non aderat, ideo alia corona coronatus est idem Rex. C. D. pag. 111.
 1309 Transilvani fuere sub interdicto. S. C. D. pag. 164.
 1310 Transilvani recipiunt Carolum in Regno Hungariae. S. C. D. pag. 166 et 167.
 1319 Rebellis Mathaeus de Trenchin in Transilvania quoque motus excitavit. C. D. pag. 176, 185. 252.
 1319 Andreas filius Ipocho rebellis. C. D. pag. 183.
 1324 Saxonum rebellio. S. C. D. pag. 230.
 1325 Saxones Transilvani duce Comite Henning rebelles contra Carolum I. Regem. C. D. pag. 261.
 1328 Rumor inquietudinis in Transilvania. C. D. pag. 275.
 1343 Ludovicus I. Rex promittit se mox in Transilvaniam venturum. Cod. Dipl. pag. 394.
 1344 Fuisse Ludovicum in Transilvania innuit Eder in Felmero. C. D. p. 43.
 1346 Fuit Ludovicus I. in Transilvania signanter in Alvincz. C. D. p. 414.
 1347* Comitatus erant septem in Transilvania. Reg. Arch. T. II. p. 165.
 1349 Ludovicus Rex in Transilvania, signanter in Hatzeg. S. C. D. p. 384.
 1349 Ludovicus Rex in Transilvania et signanter in Felvincz. S. C. D. pag. 388.
 1349 Fuit Ludovicus I. in Transilvania et signanter Alba-Juliae. C. D. pag. 421, 434, 440.
 1349 Fuit Ludovicus I. in Transilvania et signanter in Székely-Vásárhely. Cod. Dipl. pag. 389.
 1349 Ludovicus I. Rex in Transilvania (vide C. D. T. VIII. p. 42).
 1350 Ludovicus Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 389.

Ex Indice Tomi II. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici

Anno

- 1350 et 1359 Ludovicum fuisse in Transilvania innuit Eder in Felmero p. 43.
 1361 (Paulo ante). Ob tempora impacata castra regalia in Transilvania muniri debebant. Cod. Dipl. pag. 45.
 1365 Ludovicus I. Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 25.
 1365 Bellum in Bulgaria. S. C. D. pag. 29.
 1365 Dionisius Vajvoda Transilvaniae erat cum exercitu Ludovici I. in Bulgaria, prope Civitatem Budunyensem, ubi et ipse Rex aderat. Cod. Dipl. pag. 75.
 „ aderant ibidem et Saxones Transilvani. Cod. Dipl. pag. 79.
 1366 Ludovicus I. Bistritii. S. C. D. pag. 33, 38, 50. — Thordae, p. 45. Albae-Juliae, pag. 77. M.-Vásárhelyini, p. 141.
 1366 Fuit Ludovicus I. Rex in Transilvania signanter Albae-Juliae. Cod. Dipl. pag. 86.
 1366 Celebravit ipse Ludovicus I. congregationem generalem Thordae. Cod. Dipl. 91—93.
 1366 Fuit Ludovicus I. Albae-Juliae et Fororum dominalium activitatem determinavit. Cod. Dipl. pag. 98—100.
 1366 Celebravit Ludovicus I. Albae-Juliae congregationem generalem. Cod. Dipl. pag. 103.

- 1366 Misit Ludovicus I. Nicolaum de Zech Banum Croatiae et Dalmatiae et Petrum de Jara Vice-Vajvodam Transilvaniae in Transilvaniam in medium nobilium, Sicularum et Saxonum, ad refrenandum et componendum universarum litium et discordiarum materias, qua commissarios suos plena auctoritate. Cod. Dipl. pag. 83.
- 1367 Insurrectio generalis in Transilvania. S. C. D. pag. 85.
- 1369* Layk Vajvoda Transalpinus irruit in Transilvaniam. Reg. Arch. T. III. pag. 19.
- 1369 Claustum S. Nicolai confessoris in Talmács constructum conflagratur per Layk Vajvodam Transalpinum. Cod. Dipl. pag. 264.
- 1370 Fuit Ludovicus I. in Transilvania, signanter in Désvár. C. D. p. 135. et Vásárhely. Cod. Dipl. pag. 133.
- 1370 Ludovicus I. fuit Zilachini. S. C. D. p. 133. M.-Vásárhelyini. C. D. p. 137.
- 1371 (ante) Misit Ludovicus I. Ladislaum Eppum Vespremiensem Cancellarium suum in Transilvaniam, ut separet terras Castrorum, a terris nobilium (productio fiscalitatum). Cod. Dipl. pag. 138.
- 1375 Ludovicum fuisse in Transilvania innuit Eder in Felmero. C. D. p. 43.
- 1377 Fuit Ludovicus I. in Transilvania. Cod. Dipl. pag. 152.
- 1377 Commissarii in Transilvania. S. C. D. pag. 198.
- 1377 Ludovicus Rex in Transilvania S. C. D. pag. 193.
- 1377 Misit Ludovicus I. Demetrium Eppum Zagrabiensem cancellarium suum et Nicolaum de Zech Banum Croatiae in Transilvaniam ad dirimendas lites nobilium et ad segreganda jura regalia, a juribus Nobilium (Productio).
1379. Commissarii in Transilvania. S. C. D. pag. 204.
- 1380 Celebratur Jubilaeum in Hungaria et pecunia colligitur pro suscipienda contra Turcas expeditione. C. D. pag. 170.
1385. Stephani Vajvodae Transilvani rebellio. S. C. D. pag. 233.
- 1390 Bellum Moldavicum. S. C. D. pag. 251.
- 1391 Sigismundus Rex fuit in Transilvania, signanter in Kolosvár. Cod. Dipl. pag. 228.
- 1391 Jobbationibus libera migratio conceditur. S. C. D. pag. 258.
- 1393 Bellum contra Turcas in Rascia. S. C. D. pag. 260.
- 1395 Expeditio bellica in Transilvania contra Turcas. S. C. D. pag. 279.
- 1395 Sigismundus Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 282.
1403. Rebellio in Transilvania, cui adhaesit Nicolaus Apafi et Nicolaus de Chák. C. D. pag. 314, 315.
- 1404 (ante) Rebellio Thomae Eppi Agriensis et Thomae de Debrö. S. C. D. pag. 345.
- 1404* Transilvani aggratiantur. Reg. Arch. T. III. pag. 25.
- 1405 Transilvania pacatur. S. C. D. pag. 373.
- 1413 Movetur exercitus in Transilvania ad bellum contra Venetos et Italos. C. D. pag. 414.
- 1415 Memoria belli in Bosnia gesti. C. D. pag. 431.
- 1418 Hospites et Valachi de Heltau obtinent Privilegiales a Michaele Vajvoda Transalpino, in quibus innuitur foedus amicitiae ejusdem Vajvodae cum Transilvania. C. D. pag. 457.
- 1418 In privilegialibus Sigismundi Regis, in quibus merita Nicolai Apafi enumerantur, habentur plura data historica consignata. C. D. p. 463, 464.

Ex Indice Tomi III. Codicis Diplomatici et Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1425 Sigismundus promittit se in Transilvaniam venturum. S. C. D. p. 92.
 1426 Brassoviae fuit Sigismundus Rex. C. D. p. 12.
 1427 Sigismundus in Transilvania, signanter in Földvár S. C. D. p. 99, 101.
 et Coronae S. C. D. pag. 101.
 1428 Sigismundus in Valachia. S. C. D. pag. 105.
 1428 Bellum in Valachia. S. C. D. pag. 105.
 1429 Memoria gesti per Sigismundum Regem in Bosnia contra Turcas belli.
 C. D. pag. 17, 18.
 1430 Per Valachos concrematur Abbatia de Kerz. S. C. D. pag. 117.
 1432 Locumtenentes Sigismundi in Italia absentis. S. C. D. pag. 128.
 1436 Transilvaniam invadunt Turcae. S. C. D. p. 183.
 1436 Ad extirpandos ex Transilvania Hussitas mittitur a Pontifice Jacobus
 de Marchia. S. C. D. pag. 189.
 1437 Unio diaetalis trium Nationum in Transilvania. S. C. D. pag. 193.
 1437 Rebellio rusticorum. S. C. D. pag. 193, 195, 199 bis.
 1437* Praelium inter Nobiles et Valachos in Transilvania. Reg. Arch. T. III.
 pag. 162.
 1438* Unio Transilvanorum ibidem T. III. pag. 387.
 1438 Unio trium Nationum. S. C. D. pag. 199.
 1438 Rebellio rusticorum. S. C. D. pag. 201.
 1438 et 1439. Turcae devastant Transilvaniam. S. C. D. pag. 209, 213.
 1439 Basiliensium haeresis in Transilvania. S. C. D. pag. 225.
 1439 et 1440 Rebelles in Transilvania contra Vladislaum I. C. D. p. 113.
 1442 Inducia. S. C. D. pag. 248.
 1443 Bellum S. C. D. pag. 249.
 1444 Kolosvárienses incurrunt notam. S. C. D. pag. 275.
 1453 Rebellio. S. C. D. pag. 378.
 1453 Turcarum invasio. S. C. D. pag. 379.

Ex Indice Tomi III. Codicis Diplomatici et Tomi IV. Supplemento Codicis Diplomatici.

Anno

- 1462 Mathias Körösbanyae. S. C. D. pag. 83, in Megyes pag. 91, in Szász-
 sebes p. 91., Brassoviae p. 91.
 1467 Fuit Mathias Rex in Transilvania. S. C. D. pag. 168.
 1467 Mathias in Segesvár. S. C. D. pag. 158, in Thorda p. 171 et Pala-
 tinus in Transilvania. S. C. D. pag. 165.
 1467 Rebellio in Transilvania contra Mathiam Regem. C. D. p. 297, 302.
 1467 Mathias Rex in Moldavia. C. D. p. 298., Segesvarini p. 303.
 1468 Mathias in Kolosvár. Suppl. C. D. pag. 175.
 1568 Nobiles universi in Transilvania absolvuntur a nota infidelitatis. Cod.
 Dipl. pag. 313.
 1468 Transilvani aggratiantur. S. C. D. pag. 189 et 271.
 1468 Michaël Apafi absolvitur a nota infidelitatis. C. D. p. 317.
 1468 Mathias Rex cum exercitu in Moravia. C. D. p. 318.
 1469 Mathias eligitur Rex Bohoemia. S. C. D. p. 199.
 1470 Memoria illius, quod Mathias Rex ex mandato sedis Apostolicae bellum
 gesserit in Turcas. C. D. pag. 340, 341.
 1471 Mathias in Kolosvár. S. C. D. pag. 225.

- 1474 Valachi infestant Saxones Sedium Schelk et Megyes. C. D. p. 336.
1474 Transilvani mittunt Legatos ad Mathiam Regem. C. D. p. 401.
1476 Fuit Stephanus Bathori cum exercitu in Valachia, signanter in Bucu-
rest. S. C. D. pag. 313.
1476 Siculi mittuntur in Moldaviam belli causa. S. C. D. pag. 314.
1480 et 1481 Bellum Mathiae Regis contra Turcas et Basarabam Vajvodam.
1481 Jubilaeum in Transilvania. S. C. D. pag. 358.
1481 Jubetur insurrectio contra Principem Valachiae. S. C. D. p. 360.
1484 Rebellio Valachorum. C. D. p. 446.
1486 Mathias Rex mittit Commissarios in Transilvaniam. C. D. p. 452 et 454.
(Va urma).

In cele patru fasciõre esite pana acuma din fõi'a periodica „Századok,“ carea este organulu Societatiei istorice din Ungari'a, cu respectu la Transilvani'a au esitu acesti articlii:

1. Famili'a Kendefy in secolii 14 & 15 de Carolu Szabó. Acésta familia astadi magiara si ev. reformata, inca este de origine si vitia romanésca, adeveru acesta, pre carele insasi famili'a grafiloru Kendefy ilu recunoscea pana pre la finea sec. alu 18-lea. Memoramu acésta impregiurare, nu ca dóra noi amu fi fanatici pentru re'ntórcerea in sinulu natiunei nóstre a tuturoru familiiloru romanesci, cate s'au ruptu si s'au renegatu in cursulu secoliloru de catra corpulu nationalu, pentruca asia ceva este in totu casulu prea tardiu, ba intre unele impregiurari este chiaru periculosu; ci déca noi vomu reflecta mai adesea, ca cutare familia séu si comune intregi au fostu odinióra romanesci, o facemu acésta totu numai cu scopu cá se invetiamu din istoria. Arborii genealogiiloru, cá si un'a suma de alte documente istorice, marturisescu despre unu mare numeru de familii curatu romanesci parte mare fruntasie, séu adica precumu se numescu in Romani'a pe grecesce, familii de boieri „protipendati,“ séu déca vrei, familii aristocratice mari, au trecutu dea-valm'a la unguri. Atat'a scimu cu totii. Inse in care timpuri, intre ce feliu de impregiurari, din care cause si motive au trecutu acelea familii? Mai departe, pana in ce mesura renegarea loru cá familii aristocratice au avutu inruintia funesta asupra destinuriloru natiunei nóstre? Si inca un'a din cele mai fatale intrebari: Nu cumva insasi natiunea purtase vin'a in totu, séu in vreo parte órecare a renegarei aceloru familii, séu ca in tóte acelea casuri a fostu numai egoismulu, vanitatea, ambitiunea, care causasera desertiuni atatu de numeróse? Éca totu atatea ratiuni ponderóse, pentru care in istoria trebue se ne ocupamu si cu genealogi'a familiiloru odinióra romanesci, din care mai multi membrii au purtatu functiuni inalte in statu, atatu inainte, catu si mai alesu dela marele I. Corvinu de Huniadu si dela fiulu seu regele Mateiu Corvinu pana la Mich. Apaffy, carele de si secuiau calvinu, totusi inca a fostu incungiuratu de cativa consiliari de vitia romanésca. Inca ceva. Nóua ni se pare, ca nici odata n'au inaintatu la functiuni si demnitati inalte

atati barbati de nationalitate romanésca, cá in dilele imperatului si regelui Ferdinandu I. incependu dela 1527 inainte. In acelea timpuri pana si Nicolae archiepiscopulu primat alu Ungari'a era romanu curatu nascutu din familia de domnitoriu romanescu. Catra acelu Nicolaus Olahus serie imperatulu Ferdinandu: Tua ista gens (valacha) fuit multorum praestantissimorum ducum genitrix etc. etc. Pre atunci s'au ridicatu din Ardealu familii romanesce cá Mailatu, Nadasdi (ámbele din un'a tulpina), Iosica, Beches, Petroviciu etc. etc.

2. Crim'a de lesa maiestate a episcopului Andreiu din Transilvani'a in a. 1349 de graf. Ioanu Eszterházy.

3. Nume magiare de sate si orasie de Frid. Pesth. Pana si numele sateloru Chireleis'a se renumera intre cele magiare!

Noi inca avemu trebuintia fórte mare de studia etnografice si topografice. Depende multu dela timbrulu pe care'lu pórtá cutare locu, tînutu, apa, munte, vale etc.

4. Un'a epistola a principelui Gavrilu Bethlen catra Petru Alvinczy parochu reformatu in Casavia, comunicata de Alecs. Szilágyi.

5. Istori'a „Aldamasiului“ de Ios. Pochraczky.

6. Archivulu din Modena cu respectu la istori'a patriei nóstre, de gr. Albertu Nyáry.

Totu despre Transilvani'a se afla documente si in Codex diplomaticus patrius tom. IV. Iaurini 1867, cumu si in Monumenta Hungariae historica Tom. WIV. P. I. & II. Pestini 1868.

Asemenea si in Magyar történelmi tár (archivu istoricu ungurescu), XIII. tom. editiunea academiei magiare, redact. Franc. Toldy.

Din productele poetice ale dlui Dimitrie Bolintinénu.

S'a observatu cu alta ocaziune, cumca un'a dintre foile nóstre (si anume una dintre cele mai mari) afla, cumca productele poetice ale dlui Bolintinénu nici decum nu aru fi cautate de publicu, dupa cumu aru merita aceleasi. In catu pentru publiculu de dincóce, noi crediuramu si credemu astadi, ca caus'a necautarei se póte esplica si din total'a necunóscere a lucrariloru esite nu numai dela dn. Bolintinénu, ci si dela alti auctori romani. Nu se póte spune, ce anevoia strabatu chiaru si cele mai bune carti la publiculu nostru. Mai avemu inca cateva tînuturi, in care afara de cartile bisericesci inca totu nu se vede pana in dio'a de astadi nici un'a din altfelu de carti

romanesci. Acesta este curatu unu blastemu, carele trebuie se se ridice óresicumu. Pana atunci anume foile literarie sunt datória a incunoscentia pre catu numai se póte, incai esirea cartiloru mai bune. Dupa promisiunea ce amu datu, ne luamu astadi voia a reproduce cateva scene din dram'a dlui Bolintinénu titulata:

CONSTANTINU BRANCOVANU.

Drama in cinci acte.

PERSÓNELE.

Petru Celu mare, Imperatorele Rusiei.

Constantinu Brancovanu, Domnulu tieriei Romanesci.

Stefanu Cantacuzinu, Domnu alu tieriei in urm'a lui.

Stolniculu Constantinu Cantacuzinu, parinte alu lui Stefanu Cantacuzinu.

Mihaiu Cantacuzinu Spataru, frate cu Cantacuzinu.

Boteanu.

Logofetulu Rudeanu.

Constantinu Banulu Stirbei.

Radu Logofetu Dudescu.

Sardarulu Bujoreanu.

Postelniculu Cornea Brailoiu.

Mihaiu Racovitia, fostu Domnu in Moldova.

Vizirulu.

Emini Ceausiu.

Ag'a Mustafa.

Imbrochorulu.

Unu Dervisiu.

Constantinu din Gritu.

Ag'a Manolache, ginere alu Brancovanului.

Doctorulu Antoniu Corca si unu amicu.

Doctorulu George Trapezúntiusu.

Unu Confesoru.

Moensu, amantulu Caterinei.

Caterin'a I. a Rusiei.

Dómn'a Mari'a a lui Constantinu Brancovanu.

Dómn'a Paun'a a lui Stefanu Cantacuzinu.

Domnitia Balasia, nevast'a lui Ag'a Manolache.

Hanim'a lui Emini Ceausiu.

Calugaritia Olimpi'a.

Capi de ostiri, Domnitie, Calugaritie, Poporu, Cavasi, Zidari, Fiii Brancovanului.

Actulu I.

SCENA I.

(Un'a sala in palatulu domnescu in Bucuresci)*)

Constantinu Brancovanu, Boteanu.

Constantinu Brancovanu.

Botene! lung'a pace si lung'a mea domnia
Adusera in tiera puteri si avutia.
Strainiloru nu place se védia-aici unu Domnu
Puternicu, nici se védia pre unu romanu pre tronu.
Din toti strainii, Grecii, se temu mai multu de mine.
Pre ale tierei nóstre morminte si ruine
Fanariotii cérca, numindu Domni din ai loru,
Sa sece ori-ce viétia din astu romanu poporu.
Lucréza se me surpe, cá astu-felu se dobóre
Domni'a romanésca si neamulu se cobóre.
Unu Domnu dela Moldov'a, unu Račovitia, scosu.
Prin mine din domnia, unu sufletu uriciosu,
Ce partinea strainii, unitu cu vendiatorii
La Pórta me pírasce. Se'naltia éra norii
Pre cerulu tierei melle... Se pleci se intîlnesci
Vizirulu. Asta carte se-i dai, si sa-i vorbesci,
Ca Racovitia este unu mintiunosu; ca are
Asupr'a mea dorintia d'una vechia resbunare.
Ilu rogu ca se-lu inchidia — elu este in Fanaru.
Acolo elu lucréza cu Grecii. Se-i duci daru
Cinci blani de zibelina.

(Boteanu se inclina si esse).

(Intra prin fundu Logofetulu Rudeanu).

Logofetulu Rudeanu.

Boerii se aduna

In taina; asta fapta nu-mi pare mie buna.

Constantinu Brancovanu.

Boerii suntu cá lupii, candu este érna grea,
Ei se unescu in haita se prade ce-oru putea.
Ei voru se me restórne. Ori-ce bunu facu, nu place.
Unu Domnu numai candu móre, gasescu ca bine face.
Déra unde se aduna?

Logofetulu Rudeanu.

La Cantacusinesci,

La care totudéun'a prin altii intîlnesci

*) Cas'a familiei Bibesciloru dela mitropolia.

Mai multu pre Logofetulu Dudescu, si pre Banu
Stirbei, pre Brailoiu, cum si pre Bujoranu,
Vladic'a dela Rimnicu — nu-ti este credinciosu.
Cei de credintia tie, o Domnu marinosu,
Suntu Bunea Velu-arnasulu, mai e Radu Golescu
Si Stolniculu celu mare, Matinea Filipescu;
Vasile Porumbariu Siatrariulu din Buzeu
Si Nedeianu George, si tóta tiéra, dieu!

Constantinu Brancovanu.

Acésta nu se póte. Te-au insielatu pre tine
Cei ce ti-au spusu. Puterea ce au ei langa mine,
Pre multi fi facu se fie pizmasi de sórtea loru
Si ambla se-i negrésca pre langa Domnitoru.

Logofetulu Rudeanu.

Eu n'amu pre dinsii pisma. Nu le rivnescu eu locul.
Eu spunu ce sciu ca este. Sciu bine ca-si facu joculu,
Se te restórne, Dómnne. De face reu unu Domnu
Candu crede lesne pîr'a asupra unui omu,
Candu Elu nu vrea se crédia nimicu, mai reu gresiesce.

Constantinu Brancovanu.

Pre celu demnu calomni'a se 'ncérca de lovesce.
Incredere am mare in Cantacuzinesci.
De a loru dér' necredintia, nu voiu ca se-mi vorbesci.
Nu crede tu nimica de dinsii ca me trada!
De credi pre vorbe numai si nu dai ua dovada,
Te faci, fara de voia, unélta celoru rei!

Logofetulu Rudeanu.

Iti face hula, Dómnne, acesti boeri ai tei.

Constantinu Brancovanu.

Hulesce tóta tiéra, nu este de mirare.
Acela ce domnesce e totudéun'a mare
Candu, audindu pre ómeni barfindu asupra sa,
Urméza pentru bine pre cale-i a lucra.

Logofetulu Rudeanu.

Te temi tu, mare Dómnne, d'acesti boeri, imi pare,
Si de aceea póte ii cruti? E de mirare!
Iiea sém'a! candu stapanulu se teme de argati,
Se face robu elu insusi.

Constantinu Brancovanu.

Dovedi, dovedi, se-mi dati.

Logofetulu Rudeanu.

Si vei avea ua-data — de nu voru fi aflate
Tardiu!

Constantinu Brancovanu.

Tu le gasesce, ca-ci ele s'asteptate.

(Logofetulu Rudeanu ese).

Domnulu, singuru.

Il credu totu ce imi spune; dér' nu voiu se-i aratu.
Barfirile suntu rele: ilu facu pre Domnu uritu.
Unu omu cinstitu se afla mai susu d'ori ce hulire
Acolo unde s'afia multi ómeni de cinstire.
La noi nu este astu-felu. Asia eu voiu se sciu
Totu ce barfesce lumea si reulu se previu.
Cantacuzinii ambla cu uneltiri, sciu bine.
Pre Stefanu voru s' aduca pre tronulu meu. Pre mine
Aru vrea cá se me pérđia. Cu Grecii s'au legatu . . .
Iubirea de putere nimicu nu a crutiatu.

SCEN'A II.

(Un'a strada la Constantinopole).

Mihailu Racovitia (trecêndu).

Una luna 'nchisóre facuta! totu elu este,
Elu ce facù se-mi scape domni'a fara veste
Prin pèri catre Vizirulu, prin aurulu ce-a datu,
Elu este, Brancovanu . . . m'a 'nchisu, m'a turburatu.
Acum imi dede drumulu. Acum este schimbare.
Cadea-va Brancovanu, colosu trufasiu si tare.
Si tronulu din Moldov'a va fi din nou alu meu.
Voiu merge la Vizirulu a-i spune ce sciu eu
D'acestu Domnu care trada, Sultanulu si Turcia.
Si face totu ce 'i dice Austria, Rusia.

(Unu dervisiu cersietoriu trece).

Dervisiulu (catre Mihaiu Voda).

Ghiaure! este nópte, e frigu, s'am flâmanditu.
Te'ndura, o ghiaure, d'unu omu nenorocitu!
Si da-mi ceva!

Mihaiu Racovitia (dandu-i un'a moneta).

Iea banulu ce-ti dau, si tu da-mi pace.

(Dervisiulu plecandu se face ca vrea se'i sarute pólele, déra in acestu timpu voiesce se-lu
lovésca cu unu cutitu).

Ghiauru nemernicu, cane! in care reulu jace!

Mori!

(Ilu lovesce. Mihaiu Racovitia vede miscarea si trage sabi'a. Ranitu usioru la braciul, elu vira sabi'a in peptulu dervisiului).

Dervisiulu.

M'ai omoritu, ghiaure! de reu se fi coprinsu!

Profetulu se te ardia in foculu celu nestinsu!

(Elu móre).

Mihaiu Racovitia.

Se fugu! ca-ci trece stréj'a! Ér' Brancoveanu face

Acésta lovitura! si inim'a mea tace!

Si braciulu meu s'abate? Eu m'amu facutu misielu.

Destulu! a mortii mana se cadia preste elu!

(Va urma.)

Din actele societatiei „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

Intru intielesulu conclusului adusu de on. comitetu alu asociatiunei nóstre transilvane in siedinti'a sa din 9. Iuniu Nr. 151/1868 publicatu in Nr. 14 alu acestei foi, deschidemu locu la tóte acelea acte ale societatiei „Transilvani'a,“ cate credemu ca voru interesa de aprópe nu numai pre tinerimea, in alu carei interesu se infintià acea societate, ci si pre ddni lectori ai acestei foi. Acelea acte s'au tiparitu si separatu in dóua fascióre 4° micu, din care inse abia au strabatutu cateva ecsemplaria pe la noi.

Fasciór'a I. coprinde: Intemeierea societatiei. Adunarea din 22. Octobre 1867. List'a membriloru societatiei, éra in fruntea loru este pusu acestu motto:

Mintea, marita natia daco-romanésca in Banatu, in Tiér'a-Romanésca, in Moldov'a, in Ardélu, in Tiéra-Ungurésca; mintea! candu te vei lumin'a cu invetiatur'a, cu luminatele fapte bune te vei uni: mai alésa natia pre pamentu nu va fi inaintea ta.

CICHINDÉLU.

Intemeierea societatiei.

Ide'a acestei societati s'a produsu in diu'a de $\frac{3}{15}$ maiu anulu curentu. Mai multi studenti si alti onorabili cetatiani de aici, serbandu aniversari'a acestei mari dile a reinviarei nationalitatii romane in Transilvani'a, unu studentu din Transilvani'a avù fericit'a idea de a propune infintiarea unei societati

pentru ajutoriulu studentiloru romani de preste Carpati. Propunerea fu primita cu insuffetire. Se institui indata unu comitetu provisoriu pentru elaborarea statuteloru societatei Constantia. Acestu nume i se dedese la inceputu. Comitétulu provisoriu se compunea din dd. I. V. Moldovanu, I. T. Căcitu, I. Corvinu, C. Fortunatu, E. Crisianu, N. Preda, D. Precupu, G. Stinghea si G. Comsia. Se tînura mai multe adunari. In siedinti'a din 23. Iuniu, societatea si-a alesu comitetulu definitivu, compusu in urmatoriulu modu: Presiedinte: A. Papău Ilarianu, vice-presiedinti: P. Cernatescu si B. Alexandrescu Urechia. Secretari: D. Laurianu si I. Procopiu. Cassieru: I. Martinovicu. Membri: I. T. Căcitu, I. Corvinu, A. Florianu, C. Fortunatu, P. Gradisceanu, B. P. Hajdau, M. Ianculescu, D. Precupu, A. F. Robescu.

Sub directiunea comitetului definitivu, societatea in siedintiele din 27. si 30. Iuniu, luandu numele de societatea Transilvania, a desbatutu din nou si a stabilitu in modu definitivu statutele sale.

Catra midi-loculu lui Iuliu, primari'a si consiliulu permanentu de Galati, inspirati de patriotismu adevratu romanu, creara cate-va stipende pentru studentii romani din Transilvani'a, Banatu, Bucovin'a si Basarabi'a, sperandu ca astfelu voru face tôte judetiele romane. Diariulu Romanulu anunciandu acésta frumoşa fapta dice:

„Credinti'a cetatianiloru din Galati nu numai ca se va implini, dar este dejá implinita. „De va fi unu singuru omu dreptu in cetate, ca nu va peri, a disu Dumnedieu.“ Unu singuru omu candu intra pre calca cugetariloru generóse si nationale, nu trece multu si natiunea intréga intra pe densa. Éca cum adevérimu indata credinti'a cetatianiloru din Galati „ca tôte judetiele 'i voru urm'a, ba inca ca toti avura in ace-lasi timpu aceeaşi cugetare.“

„O societate se infintia in Bucuresci sub numele de: Transilvani'a, pentru ajutoriulu studentiloru romani din Romani'a de peste Carpati, si éca cumu:

Mai multi studenti romani de aici si alti onorabili cetatiani serbandu diu'a de $\frac{3}{15}$ maiu, dio'a reinviarei nationalitatii romane in Transilvani'a, acea serbare produse indata ocaşiunea fericita, ide'a de a infintia in Bucuresci o societate pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si pârtile ei.

Studentii dela universitate, Transilvani, Munteni si Mol-

doveni, tînura mai multe adunari, pînă ce în fine alesera unu comitetu definitivu, si stabilira statutele societatii.

În fruntea societatii că presedinte se alese A. A. Papiu Ilarianu. Ceilalti membri ai comitetului, afara de doi-trei mai betrani, între cari si unu Basarabianu, sunt cu deosebire tineri studenti dela universitate, Transilvani, Munteni si Moldoveni.

Societatea tîne patru adunari pre anu. Adunarea societatii e compusa într'unu modu care garantéza durat'a ei. Felicitamu cu deosebire pre Transilvani. Noi avemu ferma convingere, ca ei fiindu în adeveru juni, voru sci aduce în sinulu nostru elementulu de ordine si de stabilitate, armoni'a în legalitate. Ide'a societatii este din cele mai fericite, din cele mai nationale. Reputatiunea barbatiloru ce se pusera în fruntea ei, cândorea si vigórea tineriloru ce o compunu, alesi din tóte partile Romaniei, nu ne lasa unu momentu a ne indoi despre seriozitatea si lung'a durata a societatii. Ea este, în adeveru, o salutare fratiésca a junimei din Romani'a libera, tramisa junimei studiósce din Romani'a de preste Carpati.

Societatea e departe de a trai în illusiuni; are inasa o credintia ferma, credinti'a în durat'a ei.

Avuramu onóre a vorbi cu presedintele ei. Elu tîne a ne asigur'a în numele societatii, ca ea nu are a face cu nici o partita politica din tíera. Mai presusu de partite, societatea se adresa catra toti Romanii bine simtitori fara nici o osebire de partite.

Membrii societatii, cá cetatiani, 'si reserva tóte drepturile si datoriele loru politice; éra că membri ai societatii Transilvani'a, principiile loru sunt numai acele asiediate în statute. Presedintele dupa întielegerea ce va lua cu comitetulu va fi preste puçinu în stare de a publica statutele prin tóte diarele romane. Pana atunci facemu cunoscutu, ca ori-ce Romanu devine membru, respundiendu modest'a suma de 12 sfanti pre anu.

Care e Romanulu care nu se va grabi a da mana de ajutoriu societatii Transilvani'a, alu careia scopu sublimu e stringerea legaminteloru de frati'a între junimea studiósca din tóte partile Romaniei.

Amu disu ca cei cari au compusu acésta asociatiune, au convingerea cea mai deplina în durat'a ei, si afirmamu ca asia va fi. Da, ea va dura si va isbuti, ca-ci cei cari au pusu temeli'a ei, suntu juni, suntu seraci si suntu nascuti si crescuti în acea parte a Romaniei, unde s'a pastratu de secli scantei'a

divina, limb'a si simtiementulu nationalitatii. Ea va dura si va prospera, ca-ci mai toti suntu seraci, pe deplinu seraci de bani, dar avuti si fórte avuti prin a loru credintia, si Romanii au invetiatu prin totu felulu de suferintie a crede in acele sante cuvinte ale Mantuitorului dise seraciloru pescari ce 'lu urmau si cari devenira apostoli si apoi santi: „Unde veti fi dof adunati in numele meu, voi fi in midi-loculu vostru.“

(Va urma.)

Nr. 157. 1868.

Protocolulu siedintiei ordinare a comitet. asoc. trans. rom.

continuate in 10. Iuniu c. n. a. c. sub presidiulu ordinariu si in fienti'a de facia a Dloru membrii ai comitet. Ilustr. sa D. consiliariu de curte Iacobu Bolog'a, D. consil. gubern. P. Dunc'a, D. consil. de finantia P. Manu, D. adv. dr. I. Nemesiu, D. par. si prof. Z. Boiu, D. secret. II. Ioanu V. Rusu si D. redact. si bibliot. alu asociat. N. Cristea.

§. 67. La ordinea dilei este: raportulu comisiunei insarcinate in siedinti'a trecuta cu prelucrarea unui regulamentu pentru infientiarea de reuniuni tienutali si agenturi comunale in favórea desvoltarei mai intinse a activitatiei asoc.

Ilustr. sa D. consiliariu aulicu I. Bolog'a, cá referintele numitei comisiuni, aduce la cunoscienti'a comitetului, cumca pregatindu domni'a sa unu atare regulamentu, l'a impartasitu comisiunei in siedinti'a aceleia din $13\frac{1}{25}$ Maiu a. c., carea dupa ce l'a esaminatu din parte'si, l'a aflatu de aptu pentru inaintarea scopului asociatiunei, prin urmare primindulu, 'lu recomanda comitet. cu aceea opiniune, ca punerea lui in lucrare e de neaparata necesitate, si déca comitet. s'ar simti competente spre introducerea acelu'a, se 'lu efectueze numai decatu, ér in casulu contrariu se'lu substérna viitórei adunari generale de impreuna cu opiniunea sa. Deci D. referente poftesce pre comitetu, cá se binevoiésca a dá cetire numitului regulamentu si apoi a 'lu luá la discussiune.

Cetinduse si ascultanduse cu tóta atentiunea din partea membriloru de facia ai comitetului, se escà intrebarea, ca óre competente e comitetulu a introduce numai decatu acelu regulamentu, séu alu propune viitórei adunari generale spre alu pune in lucrare, dupace comitetulu din partesi 'lu va fi desbatutu cu tóta maturitatea?

Pre candu decurgu discussiuni serióse asupr'a acestei cestiuni: D. parochu si membru alu comitet. Z. Boiu face propunerea, ca esprimanduse din partea comitetului cea mai caldurósa re-

cunoscentia dlui propunatoriu pentru zelulu celu nobilu doveditu facia cu interesele asociat. prin salutari'a sa motiune: — desbaterea meritoria a regulamentului resp. din motivulu importantiei se se amane pre cateva dile, cá asia in acelu tempu espunenduse la vedere pre més'a comitetului, se aiba ocasiune a'lu studi'a fiacare membru alu comitetului, dupa care in o siedintia extraordinaria tienenda catu mai curendu se se pertracteze si desbata in merito.

Secret. II. din parte'si adauge, ca pentru desbaterea acestui obiectu totu din consideratiunea momentuositatiei sale, se se conchiame o siedintia plenaria a comitetului, compusa din toti membrii actuali.

Conclusu. Comitetulu primindu ambele propuneri decide, cá siedinti'a plenaria a comitetului pentru desbaterea adeseori mentiunatului regulamentu, se se conchiame cu inceputulu lunei viitorie si anume in 7. Iuliu c. n. a. c., la carea siedintia se se pofésca in scrisu a luá parte si membrii actuali ai comitetului, carii nu se afla cu locuenti'a in Sibiiu, rogandu'i totu odata, cá in casulu candu órecare din domniile sale, fiendu impededati din motive fundate, n'ar poté luá parte la siedintia, se binevoiésca a incunoscentiá pre presidiulu asociatiunei, cá se póta face dispositiunile necesarie pentru suplenirea locului prin membrii suplenti.

Cu aceste siedinti'a comitet. asociat. trans. inceputa la 11 óre inainte de amiadi, se inchia pre la 1 óra dupa amiadi.

Sibiiu, in 10. Iuniu c. n. 1868.

I. Rusu mp., secret. II. _____ I. Hannia mp., vicepres.

Ad Nr. 178/177 1868.

Ordinea lucrariloru adunarei generale VIII.,

ce Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu o va tiené in Gherl'a in ²⁵/₁₃ si ²⁶/₁₄ Augustu 1868.

Siedinti'a I.

I. Membrii asociatiunei, adunanduse demanéti'a la 9 óre in localulu destinatu pentru tienerea siedintieloru, alegu o deputatiune de 6 membrii spre a invitá pre Ecselenti'a sa Domnulu presiedinte la adunare.

II. Presiedintele, ocupandu loculu seu, deschide adunarea.

III. Adunarea alege pentru portarea protocolului trei notari ad hoc.

IV. Secretariulu comitetului cetesce raportulu seu despre activitatea comitetului in anulu espiratu dela cea din urma adunare generala.

V. Cassariulu si controlorulu asternu bilantiulu venituriloru si speselorulu anuale si espunu preste totu starea materiala a asociatiunei.

VI. Bibliotecariulu raportéza despre starea actuala a bibliotecei asoc.

VII. Se alege o comisiune de 3 membrii, carii in intielesulu §§loru 6, 8, 9 din statute voru conscrie intr'unu localu indemanaticu pre membrii cei noi, voru incassá tacsele dela densii si le voru subministrá cassariului.

VIII. Se alege o comisiune de 5 membrii spre a cerceta socótelele si a raporta in siedinti'a a dou'a.

IX. Se alege o comisiune de 7 membrii spre a desbate asupr'a eventualelor propuneri ale comitetului séu ale altoru membrii ai asociatiunei, care aru cadé in competinti'a adunarei generale.

X. Tempulu restante se intrebuintiéza pentru cetirea disertatiuniloru incurse din bunu tempu la presidiulu comitetului asociatiunei.

Siedinti'a II.

XI. Se continua cetirea disertatiuniloru restanti din siedinti'a premergatóre.

XII. Se primescu si desbatu raportele comisiuniloru delegate in siedinti'a precedente dupa ordinea satorita de presiedintele.

XIII. Se desbatu proiectele si motiunile, ce s'aru face in privinti'a asociatiunei.

XIX. Se statoresce tempulu si locul celei mai de aprópe adunari generale.

Sibiiu, in 25. Iuniu (7. Iuliu) 1868.

Dela comitetulu asociatiunei transilvane romane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

I. V. Rusu mp., secret. II.

I. Hania mp., vicepres.

Ad Nr. 178. 1868.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedinti'a comit. asoc. din 9. Iuniu pana la siedinti'a aceleuia din 7. Iuliu c. n. a. c.

1) Dela Rev. D. vicariu Ioane Antonelli cá tacsă de m. ord. pre an. cur. 1867 ⁷ / ₈ s'a primitu	5 fr.
2) Dela D. protop. I. Tipeiu tacsă de m. ord. pre a. cur. 1867 ⁷ / ₈	5 „
3) Dela D. parochu in Sasu-Sebesiu N. Lazaru tacs'a de m. ord. pre anii 1866 ⁶ / ₇ si 1867 ⁷ / ₈	10 „
4) Dela D. prof. I. Popescu tacs'a de m. ord. pre a. c. 1867 ⁷ / ₈	5 „
Sibiiu, in 7. Iuliu c. n. 1868.	Sum'a 25 fr.

Dela secretariatulu asoc. trans.

 Mai multi ddni colectanti róga pe dd. membrii ai asociatiunei transilvane, cati n'au apucatu a numera tacs'a annuala de 5 fr. pe a. 1867⁷/₈, cá cu apropierea adunarei generale, se nu'si pregete a o numera catu mai curendu, pentrucá la darea de computu in fati'a adunarei se nu figureze atatea restantie. Aici in Brasiovu tacsele se numera la ddni: proto-popu I. Petricu, I. G. Ioanu si prof. Lengheru cá colectanti.

Editorlu si provedietoriu: Comitetulu. — Redactoriu secretariulu I. alu asociatiunei. — Tipografi'a Kömer & Kamner.